

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
УМІНЬ АНАЛІЗУВАТИ ХУДОЖНІ ТЕКСТИ НА УРОКАХ
ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ**

Виконала студентка 2 курсу
Р01–М19 групи
(денна форма навчання)
спеціальності 013 Початкова освіта
Стефурак Наталія Василівна

Керівник:
Федорчук В.В., доцент кафедри педагогіки
та управління навчальним закладом,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент:
Столяренко О.Б., доцент кафедри
психології освіти, кандидат психологічних
наук,
доцент

Кам'янець-Подільський – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ АНАЛІЗУВАТИ ХУДОЖНІ ТЕКСТИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ.....	10
1.1. Формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання як науково-педагогічна проблема.....	10
1.2. Характеристика базових понять дослідження.....	19
1.3. Методико-технологічний аспект формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання.....	24
РОЗДІЛ 2. ТЕНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ УМІНЬ АНАЛІЗУВАТИ ХУДОЖНІ ТЕКСТИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ.....	37
2.1. Змістово-методичне забезпечення формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання.....	37
2.2. Зміст, завдання та технологія формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання.....	63
2.3. Аналіз результатів педагогічного експерименту.....	77
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	96

ВСТУП

XXI століття вважають інформаційним, у якому вміння працювати з інформацією належатиме до найбільш цінних особистісних надбань людини, що дозволяють їй швидко адаптуватися й розвиватися у нестабільному суспільстві. Особливе значення з огляду на це має своєчасне оволодіння учнями молодшого шкільного віку вміннями аналізувати художні тексти, прийомами роботи з художніми текстами, без чого неможливе якісне засвоєння будь-якої писемної інформації.

Одним із важливих засобів гармонійного розвитку особистості є література, яка дає можливість людині розуміти світ у різних його проявах. Зміни, які відбуваються в педагогічній галузі сьогодні, вимагають посилення уваги до усвідомлення художніх творів. У 2011 році початкова школа перейшла з навчального курсу «Читання» на «Літературне читання», метою якого є становлення і розвиток якостей читача, здатного до самостійної читацької, комунікативної, творчої діяльності. Одним із завдань, зазначених у програмі, є формування в школярів умінь сприймати, розуміти, аналізувати й інтерпретувати літературні тексти різних видів з використанням літературознавчих понять, визначених програмою. Оновлення програми у 2016 році акцентувало увагу на важливості сприйняття молодшими школярами літератури як мистецтва слова, оскільки на цьому ґрунтується аналіз художнього твору, основне завдання якого – сприймання художнього образу, усвідомлення ідеї твору.

Зміна освітньої парадигми, реформування школи й застосування нового підходу в навчанні вимагає від учителя ґрунтовної підготовки до роботи над твором, у тому числі й в аспекті теми нашого дослідження. Зокрема, у Типовій освітній програмі (НУШ 1–2 клас, 2018 р.), розробленій під керівництвом акад. О.Савченко, зазначено, що змістова лінія «Читаємо» передбачає формування в учнів умінь висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду.

Центральною ланкою роботи над художніми текстами – є їх розуміння. Саме від рівня розуміння залежить повнота, глибина, гнучкість знань, умінь, способів діяльності школярів, висока результативність навчального процесу.

Особливо важлива роль належить проблемі розуміння у навчанні молодших школярів, оскільки саме у початкових класах розпочинає цілеспрямовано формуватися навчальна діяльність. На уроках літературного читання в учнів формується повноцінна читацька навичка, як спеціальний об'єкт вперше розвиваються уміння аналізувати художні тексти.

Відомо, що чимало молодших школярів стикається зі значними труднощами у сприйманні художніх текстів, усвідомленні їхнього смислу, зв'язків між частинами, складанні плану, формулюванні головної думки.

Дослідження психологів (Л. Добраєв, Г. Гранік, С. Бондаренко, Л. Концева, Н. Чепелева та ін.) показали, що елементарними прийомами розуміння та аналізу художніх текстів, навіть у середній школі, добре володіє незначна кількість старшокласників.

Невміння учнів початкових класів самостійно аналізувати художні тексти дидакти й методисти відзначають як основну причину, що ускладнює адаптацію випускників початкової школи до вимог предметного навчання у 5-6-х класах, коли різко зростає обсяг текстів художньої літератури.

Основні причини такого стану, на наш погляд, полягають у традиційній недооцінці в теорії й практиці початкової освіти процесуального компонента шкільного змісту. Навчальний матеріал розглядається переважно лише як джерело певних знань, певної інформації, а способи інтелектуальної діяльності, логічної обробки матеріалу залишаються переважно некерованим, спонтанним процесом. Завдання загальної середньої освіти на рівні початкової школи передбачають формування на елементарному рівні умінь, що допомагають учневі самостійно вчитися, опрацьовувати навчальну інформацію з різних джерел, але переважно з підручників, хрестоматій, дитячих книг та журналів. Ця незамінна для навчання, виховання й розвитку молодшого школяра діяльність вимагає розвиненої готовності читача до

осмислення змісту в цілому і його окремих частин, розуміння зв'язків і сутності прочитаного. Як засвідчують психологічні дослідження (Д. Дубовис, М. Жинкін, П. Зінченко та ін.), ці уміння спонтанно формуються лише у дітей з високим рівнем мислення.

На рівні дисертаційних досліджень проблема оволодіння учнями 5-х класів на уроках історії, мови прийомами розуміння тексту досліджувалась Б. Ходос. У дисертації Н. Чепелевої розуміння тексту розглядалося як складова у психології читання навчальної й наукової літератури в системі професійної підготовки студентів.

У дослідженні Г. Гранік, С. Бондаренко, А. Концевої проаналізовано сутність читацького сприймання навчальних текстів учнями 7– 9-х класів, доведено складність і поступовість розуміння тексту, розкрито механізм поетапного осягнення тексту: на порозі тексту – занурення у текст – завершальний етап розуміння.

Проблема розуміння художніх текстів різних видів учнями молодшого шкільного віку активно досліджується вітчизняними вченими-методистами (М. Вашуленко, Г. Волошина, А. Капська, В. Науменко, Г. Олійник, О. Савченко та ін.).

Аналіз дидактичних і методичних робіт засвідчує, що проблема розуміння та аналізу художніх текстів молодшими школярами не виступала об'єктом спеціального дослідження, хоча в теорії й практиці початкового навчання напрацьовано чимало цінного матеріалу щодо формування в учнів початкових класів окремих умінь аналізу художніх текстів та прийомів, від яких залежить розуміння тексту. Однак, організація роботи над розумінням художніх текстів, яка є результатом комплексного осмислення тексту, як цілості, залишається поза увагою дослідників.

Важливий крок у посиленні значущості проблеми розуміння художніх текстів зроблено в Державному стандарті початкової загальної освіти (2011), Програмі з літературного читання 2 – 4 класи для загальноосвітніх навчальних закладів (2016, оновлена). В цих державних документах зазначено, що змістові

лінії усіх освітніх галузей пронизуються діяльністю, яка передбачає освоєння учнями сукупності загально-навчальних умінь, у тому числі тих, що забезпечують роботу з текстом.

Розробкою алгоритмізації в навчанні займалися такі вчені, як П. Гальперін, Л. Ланда, Н. Тализіна. У своїх дослідженнях вони доводили ефективність засобу алгоритмізації. Підготовка вчителя до формування алгоритмічної культури молодших школярів є предметом дослідження Ю. Мельника.

Отже, для сучасного етапу функціонування початкової школи потрібна своєчасна переорієнтація теорії й практики з питань техніки читання, яка не є вичерпуючим критерієм якості читання, на освоєння учнями не лише повноцінно сформованої навички читання, але й осмисленого сприймання й розуміння прочитаного.

Враховуючи значення оволодіння молодшими школярами прийомами розуміння тексту і недостатнє відображення цієї проблеми у дидактичних дослідженнях, ми обрали темою магістерського дослідження **«Технології формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання»**.

Мета дослідження – вивчити стан досліджуваної проблеми у науковій літературі та практиці; розробити та дослідити дієвість технології формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання засобом алгоритмізації.

Визначена тема і мета дослідження зумовила необхідність вирішення таких завдань:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну літературу з досліджуваної проблеми.
2. З'ясувати сутність і зміст базових понять досліджень.
3. Охарактеризувати форми і методи формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання засобом алгоритмізації.

4. Розробити технологію формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання засобом алгоритмізації й експериментально перевірити її дієвість.

Об'єкт дослідження – процес формування читацької компетентності в учнів молодшого шкільного віку на уроках літературного читання.

Предмет дослідження – технологія формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання засобом алгоритмізації.

Для розв'язання поставлених завдань використано комплекс **методів дослідження**, які обумовлені специфікою досліджуваної проблеми та окресленими завданнями: *теоретичні* – аналіз наукової літератури, її узагальнення та систематизація; *емпіричні*: діагностичні (педагогічне спостереження, анкетування, усне та письмове опитування, тестування, бесіди); педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний); *статистичні*: кількісний і якісний аналіз здобутих даних.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що обґрунтовано й впроваджено в освітній процес початкової школи технологію формування у молодших школярів умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання засобом алгоритмізації. Результати дослідження можуть бути застосовані у процесі читацької підготовки молодших школярів, під час розробки навчально-методичних посібників.

Експериментальна база дослідження. Експериментальна робота проводилася у 4 – А та 4 – Б класах Кам'янець-Подільський ліцей I-III ступенів "Славутинка" Хмельницької обласної ради.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження презентувалися на:

– Всеукраїнському круглому столі «Сучасна українська школа: інноваційність та відповідальність» з доповіддю «Інноваційні технології як шлях до забезпечення діяльнісного підходу в сучасній початковій школі» (17 березня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський);

- IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання» з доповіддю «Реалізація діяльнісного підходу в процесі вивчення української мови» (18-19 березня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський);
- Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Неперервна педагогічна освіта: стан, проблеми, перспективи» з доповіддю «Забезпечення діяльнісного підходу шляхом використання осередків в Новій українській школі» (24 квітня 2020 року, м. Умань);
- Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи» з доповіддю «Технології формування в учнів початкової школи умінь аналізувати художні тексти на уроках літературного читання» (15-16 жовтня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський);
- IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії» з доповіддю «Специфіка аналізу текстів художніх творів здобувачами початкової освіти на уроках літературного читання» (28-29 жовтня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський);

Публікації.

1. Стефурак Н.В. Діяльнісний підхід та засоби його реалізації в сучасній початковій школі. *Збірник наукових праць студентів і магістрантів педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка ; педагогічний факультет ; [відпов. секр. Н.В. Бахмат]. Київ : Міленіум, 2020. Вип. XVI. С. 274-276.
2. Стефурак Н.В. Технологія формування у молодших школярів умінь аналізувати тексти художніх творів на уроках літературного читання // *Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії педагога з дитиною»* // Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти, управління освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради. Київ : Міленіум, 2020.

Структура магістерської роботи. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Магістерське дослідження містить 2 рисунки, 7 таблиць. Основний обсяг роботи становить 84 сторінки, загальний обсяг – 110 сторінок, використаних джерел – 104 найменувань.

ВИСНОВКИ

Узагальнені результати дають підстави для таких висновків:

1. Аналіз наукової літератури підтвердив актуальність проблеми формування умінь аналізувати художні тексти учнями молодшого шкільного віку, виявив потребу їх розвитку. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури розглянуто теоретичні основи проблеми, з'ясовано стан формування умінь аналізувати художні тексти молодшими школярами. Узагальнення наукових ідей дало змогу дійти висновку про необхідність формування умінь аналізувати художні тексти учнями молодшого шкільного віку.

2. У дослідженні розкрито сутність і зміст базових понять. Під поняттям «*уміння*» ми розуміємо здатність молодших школярів свідомо здійснювати аналіз художніх текстів відповідно до вимог програми з літературного читання шляхом творчого використання знань у звичних чи нових умовах. Дефініцію «*вміння аналізувати художні тексти*» тлумачимо як здатність молодших школярів сприймати засоби художньої виразності, відтворювати в уяві картини життя, зображені автором, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, бачити співвідносність епізодів, розуміти логіку розвитку дій, цілісно сприймати образ-персонаж, бачити авторську позицію, осмислювати ідею твору. Поняття «*аналіз художнього твору*» тлумачимо, як виділення та дослідження його складових, виведення висновків; синтезування окремих частин з метою відкриття естетичної цінності, усвідомлення змісту, критичної, обґрунтованої оцінки. *Літературно-методичний аналіз тексту (ЛМАТ)* розглядаємо як основну форму підготовки вчителя до уроку літературного читання, яка дає йому можливість спланувати успішне сприймання художнього твору учнями. Дефініцію «*формування вмінь аналізувати художні тексти молодшими школярами*» розглядаємо як цілеспрямований, системний процес діяльності вчителя початкової школи, що включає застосування комплексу вправ, завдань, літературних ігор та сприяє

формуванню в молодших школярів системи вмінь аналізу художнього тексту, а саме: сприймати засоби художньої виразності; відтворювати в уяві картини життя, зображення автором; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, бачити співвідносність епізодів, розуміти логіку розвитку дій; цілісно сприймати образ-персонаж; бачити авторську позицію; осмислювати ідею твору. Термін «алгоритмізація» тлумачимо як застосування в змісті та в процесі формування умінь аналізу художніх текстів молодшими школярами на уроках літературного читання алгоритмів і подання їх у формі покрокової програми діяльності учіння або викладання.

З'ясовано, що у процесі аналізу художніх текстів важливе місце займають такі прийоми, як: *порівняння, аналіз, синтез, узагальнення*.

3. На констатувальному етапі експерименту використано діагностичні вправи, завдання, літературні ігри, які дозволили одержати на основі вироблених критеріїв попередні результати виявлення рівнів сформованості умінь аналізувати художні тексти молодшими школярами. Визначена критеріально-рівнева шкала дає можливість встановити рівень сформованості умінь аналізувати художні тексти молодшими школярами (усвідомлено-художній, інтуїтивно-художній, емоційно-сюжетний, репродуктивний) за трьома параметрами – уміння узагальнювати істотні риси дійових осіб, зіставляти героїв та оцінювати їх; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку сюжету та виявляти мотиви у поведінці дійових осіб; аналізувати образотворчі засоби в єдності з розкриттям ідейного змісту. Це дало змогу об'єктивно оцінити стан розвитку умінь аналізувати художні тексти учнями, апробувати технологію формування умінь аналізувати художні тексти учнями засобом алгоритмізації. На основі проведеного констатувального експерименту встановлено недостатній рівень сформованості умінь аналізувати художні тексти з молодшими школярами.

4. Удосконалено й адаптовано технологію формування умінь аналізувати художні тексти молодшими школярами засобом алгоритмізації й експериментально перевірено її дієвість. Під час педагогічного експерименту

використано традиційні методи навчання та засіб алгоритмізації. На формувальному етапі експерименту пріоритетну роль відведено комплексу вправ, завдань, які мали на меті формувати уміння аналізувати художні тексти: узагальнювати істотні риси дійових осіб, зіставляти героїв та оцінювати їх; встановлювати причиново-наслідкові зв'язки у розвитку сюжету та виявляти мотиви у поведінці дійових осіб; аналізувати художні засоби в єдності з розкриттям ідейного змісту.

Формування умінь аналізувати художні тексти засобом алгоритмізації доведено позитивною динамікою рівнів їх сформованості у молодших школярів. Експериментальною перевіркою засвідчено ефективність удосконаленої й адаптованої технології. Рівень сформованості умінь аналізувати художні тексти засобом алгоритмізації молодшими школярами на уроках літературного читання експериментальної групи значно підвищився порівняно з учнями контрольної, а саме: вони краще оволоділи уміннями узагальнювати істотні риси дійових осіб, зіставляти героїв та оцінювати їх; встановлювати причиново-наслідкові зв'язки у розвитку сюжету та виявляти мотиви у поведінці дійових осіб; аналізувати художні засоби в єдності з розкриттям ідейного змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айдарова Л. И., Цуккерман Г. А. Необходимость изучения поэтики в курсе родного языка // Вопросы психологии. 1997. –№1. С. 35 – 38.
2. Алгоритмизация обучения // Психология: тесты, тренинги, словарь, статьи [Электронный ресурс]. URL: <http://azps.ru/handbook/a/algo71.html>.
3. Алфьоров А. Родной язык в средней школе. Москва : Книго издат. школа, 1996. 238 с.
4. Айдарова Л.И., Цуккерман Г.А. Необходимость изучения поэтики в курсе родного языка // Вопросы психологии. 1977. №1. С. 35 – 38.
5. Асмолов А.Г. Об иерархической структуре установки как механизма регуляции деятельности // Бессознательное: природа, функции, методы исследования. –Тбилиси. 1978. С. 147 – 157
6. Белінський В. ПСС: в 13 т. / В. Белінський. Москва : АН СССР, Т. 9., 1955. 803 с.
7. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. Психологические исследование. Москва : Просвещение, 1998. 464 с.
8. Бугайко Ф.Т, Бугайко Т.Т. Українська література в середній школі: Курс методики. 2-е вид., доп. і перероб. Київ : Рад. школа, 1962. 392 с.
9. Буслаев Ф. Преподавание отечественного языка : уч. пособ. Москва : Просвещение, 1992. 512 с.
10. Васюта С. Схема-алгоритм як ефективний засіб аналізу художнього твору // Українська література в загальноосвітній школі. 2004. № 10. С. 10– 14.
- 11.Вашуленко О. Емоційно-ціннісна складова у структурі читацької компетентності молодшого школяра // Початкова школа. 2013. № 1. С. 13 – 18.
12. Вимоги до аналізу художнього твору [Електронний ресурс]. URL: http://studopedia.su/5_30675_vimogi-do-analizu-hudozhnogo-tvoru.html.
13. Виноградова О.С., Эйслер Н.А. Выявление систем словесных связей при регистрации сосудистых реакций // Вопросы психологии. 1977. №2. С. 101– 116.

14. Вікова психологія // За ред. Г.С.Костюка. Київ: Педагогіка, 1984. 269 с.
15. Вікова та педагогічна психологія [Електронний ресурс]. URL: http://pidruchniki.com/16900527/psihologiya/formuvannya_umin_navichok.
16. Водовозов В. Избранные педагогические сочинения / Сост. В.С.Аранский. Москв.: Педагогика, 1986. 480 с.; С. 337– 350.
17. Волошина Г.П. Особливості уроків читання та літературознавча пропедевтика у початковій школі. Посіб. для студентів та учителів почат.кл. Умань, 2011. 126 с.
18. Выготский Л.С. Психология искусства. Москва, 1968.
19. Выготский Л.С. Мышление и речь. М Москва: Лабиринт, 1996. 416 с.
20. Голубченко І. О. Вироблення в учнів деяких теоретико-літературних уявлень // Початкова школа. 1997. № 7. С. 25– 29.
21. Гордіюк Н. Особливості сприймання художніх текстів молодшими школярами // Мандрівець. 2000. № 3– 4. С. 75– 78.
22. Гудзик І. П. Робота над змістом твору // Початкова школа. 1993. №11. С. 16– 19.
23. Давыдов В.В., Маркова А.К. Развитие мышления в психологии. Москва, 1978. 342 с.
24. Дистерверг. Избр. пед. соч.. Москва: Уч.пед.изд, 1956. 374 с.
25. Дридзе Т.М. Язык и социальная психология. Москва, 1980. 224 с.
26. Жиганова О. Навчання правильного, свідомого, виразного читання // Початкова освіта. 2004. № 4. С.7–9.
27. Загальна характеристика поняття [Електронний ресурс]. URL: <http://oplib.ru/random/view/1094098>.
28. Запорожец А.В. Значение ранних периодов детства для формирования детской личности. В кн. Принципы развития в психологии. Москва, 1978.
29. Запорожец А.В. Избранные психологические труды. В 2 т. Т. 2. Психологическое развитие ребенка. Москва: Педагогика, 1986. 320 с.
30. Ігнатенко Н. В. Пізнавальні завдання на уроках читання у 2 класі // Початкова школа. 1992. №9 – 10. С. 18 – 21.

31. Ігнатенко Н. Осмислення прочитаного через складання плану // Початкова школа. 2000. №10. С. 29 – 31.
32. Іванова Л. І. Ігрова діяльність молодших школярів як засіб формування літературних понять на уроці читання // Українська мова і література в школі. 2003. №4. С. 31– 34.
33. Іванова Л. І. Літературні ігри та розваги на уроках читання: Збірник літературних ігор. Рівне: ІМЦ, 1995.
34. Кан-Калик В., Хазан В. Психолого-педагогические основы преподавания литературы в школе. Москва: Просвещение, 1988. 255 с.
35. Коба В.І. Розвиток навичок читання, уміння працювати з книгою як засіб розумового виховання учнів // Початкове навчання та виховання. 2005. № 29– 30. С. 3– 14.
36. Коваль Г. Зміст та дидактична структура уроку читання в початкових класах. Навчально-методичний посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2003. 184 с.
37. Комплексний підхід до фахової підготовки сучасного вчителя початкових класів : монографія / За наук. ред. М.С. Вашуленка. Глухів : РВВ ГРПУ ім. О.Довженка, 2012. 312 с.
38. Курдюмова Т., Громцева С. Проблемы преподавания литературы в средней школе: Пособие для учителя / Под ред. Т.Ф.Курдюмовой. Москва : Просв., 1985. 192 с.
39. Куріпта В.І. Нестандартні уроки читання. 3-4 клас. Харків : Основа, 2007. 160 с.
40. Лаптева Л. Читання – віконце у світ // Початкова школа. 1997. №11. С.11– 13.
41. Леонтьев А.А. Слово в речевой деятельности. Некоторые проблемы общей теории деятельности. Москва : Наука, 1965. 245 с.
42. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва, 1977.
43. Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2 – 4 класи (ОНОВЛЕНО) [Електронний ресурс].

URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>

44. Люблінська Г.О. Дитяча психологія. Київ : Вища школа, 1974. 354 с.
45. Мартиненко С. М., Осколова М. Д. Вивчення особистості молодшого школяра засобами педагогічної діагностики: навч.-метод. посіб. / С.М. Мартиненко, М. Д. Осколова. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 144 с.
46. Мартиненко В. Оновлення змісту літературного читання у контексті компетентнісного підходу // Початкова школа. 2012. №10. С. 20–25.
47. Марховська І. Комплекс розвивальних вправ для уроків української мови і читання // Початкова школа. 2007. № 10. С. 15 – 18.
48. Мельник Ю. Підготовка вчителя до формування алгоритмічної культури молодших школярів [Електронний ресурс] // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. 2009. Випуск 31. С. 52 – 61. URL: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/31/visnuk_8.pdf
49. Методична робота вчителя початкових класів / упоряд. О.Б. Полєвікова. 2-ге вид. Харків : Вид. група «Основа», 2012. 350 с.
50. Мещерякова Н., Гришина Л. Пути формирования специальных читательских умений на уроках литературы (к итогам дискуссии) // Литература в школе. 1978. №1. С.43– 51.
51. Молдавская Н. Воспитание читателя в школе. Москва: Просвещение, 1968. 127 с.
52. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник / За ред. доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України Н.Й. Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.
53. Науменко В.О. Літературне читання : українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів: підручник для 4-го кл. Київ : Генеза, 2015. 176 с.
54. Науменко В. О. Навчання вдумливого читання і розуміння художнього твору // Початкова школа. 2008. № 7. С. 50 – 51.

55. Науменко В. О. Психолого-педагогічні основи навчання читання у початковій школі : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. 124 с.
56. Науменко В.О. Робота над художнім твором на уроках читання // Початкова школа. 2000. № 6. С. 16–17.
57. Науменко В. О. Уроки літературного читання в 2 класі : метод. посіб. для вчителя. Київ : Генеза, 2013. 280 с.
58. Науменко В.О. Як працювати з дитячою книжкою в колі сім'ї // Початкова школа. 2000. №7 С. 35 – 36.
59. Небеленчук І. Літературознавча концепція аналізу художнього твору / [Електронний ресурс]. URL: <http://timso.koippo.kr.ua/blogs/index.php/nebelenchuk/title-77>.
60. Никифорова О.И. Развитие восприятия художественной литературы // Початкова школа. 1976. №2.
61. Нова школа. Простір освітніх можливостей [Електронний ресурс]. URL: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>.
62. Онищенко О. Робота за ілюстрацією // Початкова школа. 2000. №2. С.7 – 9.
63. Онищенко О. Робота над текстом // Початкова школа. 2002. №2. С. 7.
64. Охитина Л. Психологические основы урока. URL : Просвещение, 1977. 93 с.
65. Пасичник Е.А. Формирование мотивов учебной деятельности школьников в процессе изучения литературы: Дисс. ...д-ра пед.наук: 13.00.02. Київ, 1990. 405 с.
66. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : Навч. посібник для студ. вищих закладів освіти / Є. Пасічник. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.
67. Пелошок Е., Шевчук Т. Особливості аналізу художнього твору на уроках читання у 3-4 класах // Початкова школа. 2002. № 12. С. 16– 18.
68. Петровська Т. Система роботи над образними засобами художнього твору на уроках літературного читання (порівняння) // Початкова школа. 2013. № 4. С. 5– 8.

69. Програми для середніх загальноосвітніх начальних закладів із навчанням українською мовою. 1-4 класи. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2012. 392 с.
70. Прокопова С. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду школярів // Українська література в загальноосвітній школі. 2006. №4. С. 24–37.
71. Рожило С. Самостійна робота учнів на уроках літератури // Література в школі. 1960. № 1. С. 33.
72. Романовская З.И. Учение и развитие младших школьников. Москва, 1982.
73. Рыбникова Н. Очерки по методике литературного чтения: Пособие для учителей. Изд. 3-е. Москва: Просвещение, 1963. 314 с.
74. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для вищ. навч. закл. 2-ге вид.. Київ: Грамота, 2013. 504 с.
75. Савченко О.Я. Літературне читання 4 клас. Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2015. 192 с.
76. Савченко О.Я. Методика читання у початкових класах. Київ: Освіта, 2007. 250 с.
77. Савченко О. Я., Байбара Т. М. Об'єкти, функції і види контролю навчальних досягнень учнів початкових класів // Початкова школа. 2002. № 8. С. 6.
78. Савченко О. Я. Підготовка учнів до сприймання нових художніх творів на уроках українського читання // Початкова школа. Київ, 1990. №3. С.12 – 17.
79. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах. Київ: Магістр– S, 1997. 256 с.
80. Сагач Г. М. Словник основних термінів та понять риторики: [Навч. посіб]. – Київ : МАУП, 2006. 280 с.
81. Сагірова О. Живий малюнок // Початкова освіта. Київ, 2002. №43. С.6 –7.
82. Салтишева В., Колосюк Г. Навчання учнів початкових класів осмисленому читанню // Нова педагогічна думка: Наук.-метод. журн. Рівне, 2004. № 1. С. 49 – 51.

83. Самарська Н.П. Робота над образними засобами художніх творів // Початкова школа. 1985. №1. С. 26–31.
84. Сафонова А. Воспитание читательских навыков : Пособие для учителя. Київ: Рад.школа, 1983. 167 с.
85. Сафонова О. Виховання навичок аналізу прозового твору. Київ: Радянська школа, 1967. 161 с.
86. Ситченко А. Навчально-технологічна концепція літературного аналізу : Монографія. Київ: Ленвіт, 2004. 304 с.
87. Скіпакевич О.В. Вчити емоційно правильно сприймати художній текст // Початкова школа. 1996. №12. С. 17– 21.
88. Скорина Л. Аналіз художнього твору: навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. 424 с. URL: http://www.bohdan-books.com/userfiles/file/books/lib_file_1624021366.pdf.
89. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
90. Скрипченко Н.Ф. Першооснови літературної освіти в початковій ланці школи // Початкова школа. 1992. № 7. С. 23– 25
91. Стоюнін В. О преподавании русской литературы // Избранные педагогические сочинения. Москва: Педагогика, 1991. 368 с.
92. Таран В. Формування в учнів умінь цілісно сприймати художній твір на уроках літератури // Українська мова і література в школі. 1993. №2. С. 21 – 23.
93. Телехова О. Українська література: Посіб. для вчителів. – 2-е вид., доп. Харків : Вид-во "Ранок". Веста, 2001. 272 с.
94. Ткачук Г. Уроки-зустрічі з книжкою // Початкова школа. 2000. №2. С. 15–18.
95. Усатий А. Специфіка формування читацьких умінь старшокласників у процесі аналізу художнього твору // Українська література в загальноосвітній школі. 2004. №3. С. 16 – 19.

96. Цимбалюк Л. Проблеми введення літературознавчої пропедевтики в початкових класах // Початкова школа. 2000. №11.
97. Шелехова Г. Розвиток умінь сприймати тексти на уроках українського читання в учнів 4-х класів шкіл з російською мовою навчання // Українська мова і л-ра в шк. 2009. № 1. С. 40 – 43.
98. Шпак М. Змістове забезпечення емоційності навчання учнів // Початкова школа. 2000. №5. С. 6– 10.
99. Щербина В. Проблемы литературного образования в средней школе. Москва: Просвещение, 1982. 318 с.
100. Эльконин Д.Б. Психологическое развитие в детских возрастах: Избран. психол. труды в 70-ти т. Под ред. Д.И.Фельдштейна. Москва: Воронеж 1995. 416 с.
101. Якобсон П. М. Психология художественного восприятия. Москва, 1964.
102. Явоненко М. Емоційно-чуттєві чинники розвитку літературно-творчих здібностей школярів // Всесвітня література та культура в навчальних закладах України. 2007. №5. С. 13– 16.
103. The Six Ts of Effective Elementary Literacy Instruction [Електронний ресурс]. URL: <http://www.readingrockets.org/article/six-ts-effective-elementary-literacy-instruction>.
104. Reading Strategies and Activities for Elementary Students [Електронний ресурс]. URL: <http://k6educators.about.com/od/ReadingStrategies/tp/10-Reading-Strategies-And-Activities-For-Elementary-Students.htm>.